

Issues of Spatial Development of Agritourism Intended for Children

Maria Ostrowska-Dudys, Aleksandra Lis

Kierunki
zagospodarowania
przestrzeni
agroturystycznej
przeznaczonej
dla dzieci

Key words: development planning, farm, agritourism, children

Introduction

The environment in which agritourism businesses operate is called *agritourism space* and it is defined as an area of farm consisting of buildings, natural terrain and anthropogenic elements. Agritourism space includes the farm and its surroundings but it means more than a rural recreation space in the countryside. The main elements of agritouristic space are: the surface design of the surrounding architecture (e.g. architecture and planning of the countryside), landscape created as a result of human production activity, but also the characteristic atmosphere (e.g., air quality, noise, etc.) [Ostrowska-Dudys 2011].

During the evaluation of parameters describing agritourism space one cannot ignore such elements as: specific ethnographic qualities, landscape, and clean air and water, which are crucial for proper assessment of the space. Agritourism farms are more attractive for visitors when the space is varied and when guests can observe the manufacturing process of local goods.

Proper and aesthetic development of agritourism areas increases the economic and cultural potential of the farms.

A thematic review of literature

Properly designed space should be human-friendly and motivate tourists to visit. The main potential of agritourism space is related to the land configuration of green zones dedicated to recreation and tourism.

Mahe and Ortalo-Magné [1999] define agritourism space as land with special predispositions for agritourism, e.g. landscape parks or protected landscapes. Setting high standards of agritourism space depend on the proper composition and good condition of landscape resulting from human activity [Sznajder, Przezborska 2006].

1. Spatial development for specific users

In the development process it is necessary to consider the basic anthropometric data of the potential user. The use of such data presupposes a specific type of human activity and the predicted use of a given object, space or item, according to the user's needs. The analysis should define and identify functional limitations and offer recommendations in connection with the objectives. The result is the adaptation of space and technological facilities to a specific group of users, taking into account potential barriers resulting from human activity [Nowacka 2008].

Słowa kluczowe: zagospodarowanie przestrzenne, gospodarstwo, agroturystyka, dzieci

Wprowadzenie

Otoczenie, w którym odbywa się działalność agroturystyczna, nazywane jest przestrzenią agroturystyczną i jest rozumiane jako teren gospodarstwa z jego zabudowaniami, naturalnym ukształtowaniem terenu oraz zmianami antropogenicznymi. Przestrzeń agroturystyczna obejmuje samo gospodarstwo, bliższą i dalszą okolicę gospodarstwa i ma szersze znaczenie niż pojęcie wiejskiej przestrzeni rekreacyjnej. Zawiera w sobie takie zagadnienia jak: ukształtowanie powierzchni i architektury okolicy (np. architektury wsi), pejzaż wynikający z działalności produkcyjnej człowieka, ale także charakterystyczny klimat (np. czystość powietrza, natężenia hałasu itp.) [Ostrowska-Dudys 2011].

Charakteryzując przestrzeń agroturystyczną, nie wolno zapominać o określeniu walorów etnograficznych, pejzażu, czystości powietrza i wody, które są decydujące w prawidłowej ocenie tej przestrzeni. Zazwyczaj urozmaicona przestrzeń produkcji jest ciekawsza dla ludzi, co jest pożądaną cechą dla agroturystyki, wspomagającą jej rozwój. Odpowiednie kształtowanie przestrzeni wspiera działanie gospodarstwa agroturystycznego. Formowanie przestrzeni jest zagadnieniem este-

tycznym i ekonomicznym, a przede wszystkim kulturowym.

Przegląd literatury tematycznej

Prawidłowo ukształtowana przestrzeń powinna zachęcać turystów do odwiedzania, być przyjazna człowiekowi. Główny potencjał przestrzeni agroturystycznej pokrywa się z kształtowaniem terenu – zielonych stref – do rekreacji i turystyki. Pojęcie przestrzeni agroturystycznej zastosowali Mahé i Ortalo-Magné [1999] i określają nim obszar ze szczególnymi predyspozycjami, nadający się do rozwoju agroturystyki, a także przeznaczony do wyjątkowej ochrony środowiska (np. parki krajobrazowe). Wysoka jakość przestrzeni agroturystycznej uzależniona jest od jej stanu i dobrego zakomponowania, będącego wynikiem działalności człowieka [Sznajder, Przezbórska 2006].

1. Zagospodarowanie przestrzeni dla konkretnego użytkownika

Kształtowanie przestrzeni z punktu widzenia zróżnicowanego odbiorcy oparte jest przede wszystkim na wykorzystaniu podstawowych danych antropometrycznych potencjalnego użytkownika. Wykorzystanie tych danych musi przebiegać zgodnie z potrzebami, jakich wymaga konkretna strefa aktywności człowieka i z przewidywanym sposobem wy-

korzystania obiektu, przestrzeni czy przedmiotu. Należy określić ograniczenia i wskazania funkcjonalne w powiązaniu z celami, jakie stawiają działania oferenta i zdefiniowanie odbiorcy. Efektem założeń projektowych jest przystosowanie obiektów technicznych i przestrzeni do specyficznej grupy z uwzględnieniem możliwych do napotkania barier wynikających z aktywności człowieka [Nowacka 2008].

Umiejętne kreowanie przestrzeni wymaga od architektów krajobrazu poznania sposobu postrzegania świata przez osoby o innych uwarunkowaniach percepcyjnych. Dostosowanie przestrzeni do potrzeb specyficznej grupy odbiorców to stworzenie jakościowo innego środowiska, które charakteryzować się będzie wartościami estetyczno-wizualnymi na równi ze zjawiskami dźwiękowymi, zapachem i dotykiem. Przestrzeń angażująca wszystkie zmysły człowieka staje się mu bardziej przyjazna i bezpieczna [Wysocki 2012].

W pracy architekta i urbanisty, w tym architekta krajobrazu, od zawsze niezbędnym było poznanie natury psychologiczno-społecznej użytkowników przestrzeni. W konsekwencji warsztatowe metody projektowania wymagają zainteresowania się nurtami psychologii środowiskowej i docenienia wartości badań terenowych (zwłaszcza jakościowych). Metody te pozwalają wypracować złoty środek w projektowaniu, szczególnie w razie sytuacji konfliktowych. Użytkownicy miejsca powinni mieć

Skillfully creating space requires landscape architects to understand how people with varying conditions of perception perceive the world. Adapting space to the needs of specific groups of people means the creation of a qualitatively different environment is characterized equally by aesthetic and visual qualities and the phenomena of sound, smell and touch. Space that involves all of the human senses becomes more friendly and safe to the user [Wysocki 2012].

Understanding the psychosocial nature of users of space has always been an essential component of the work of the architect and urban planner, including the landscape architect. As a result, workshop design methods require them to be interested in trends in environmental psychology and to appreciate the value of field studies (especially ones of a qualitative nature). These methods allow them to work out a middle ground in design, especially when encountering conflict situations. Users of a given place should have an impact on the shape of their environment by imposing necessary constraints because their expectations are essential for the formulation of guidelines needed to achieve spatial order. As a result, there is a chance to form a long-lasting, beautiful and useful space for all users [Jeleński 2010].

2. Purpose of the designed space – complementing the agritourism offer

It is possible to supplement the agritourism offer by making reference to the educational function inside buildings. An important factor is the practical use of data specified by anthropometric ergonomics. Space planning and design for educational purposes is a challenge, and it requires an understanding of the interaction between three main elements: the personal characteristics of the participant/user; the characteristics of the space in technical and operational terms, and the environment. The design process is based on the assumption of who will be the main recipient of the offer and also who will be the participant in educational activities. This assumption allows us to determine themes and programs on offer, substantive content, educational activities and venue. Contemporary expectations require approaching the problem of shaping space through a maximum focus on the user, even if the space is associated with leisure and learning [Nowacka 2008].

3. Determinants of shaping space dedicated for children

From a very young age, a child develops through the influence of various social groups, institutions and non-school factors that create the environment of his or her life. This environmental impact gives the child

an opportunity to explore unknown facts and phenomena in different realms of social life, science, technology and culture. A child's universe is varied in its structure and strength of interaction, creating a specific educational environment [Bazan 2012]. Non-school environments are also used to promote learning, using the available elements and resources of non-academic space. The Elementary curriculum emphasizes the use of the local environment as the site where children can experiment and carry out observations.

Didactic space is created from the set of potential possibilities of the child that are characteristic for that age range [Lazar 2012].

When creating a space for children, even if it is to be an educational space, one should aim at the creation of a "fun landscape". Individually designed space should be based on the materials and structures that are typical for the environmental context, including infrastructure and, optionally, equipment for play and education, as components of such space. Creating such a space that is well integrated with the landscape and the overall context of the place offers an opportunity to play in a creative, constructive way, taking into account the thematic integration function of a given location. The use of such space stimulates the development of the child, while at the same time creating the possibility to conduct teaching activities [Czałczyńska-Podolska 2010].

wpływ na kształt swojego środowiska, ponieważ ich oczekiwania są niezbędne do sformułowania wytycznych potrzebnych do osiągnięcia ładu przestrzennego, poprzez narzucanie niezbędnych ograniczeń. Dzięki temu jest szansa, aby powstała trwała, piękna i użyteczna przestrzeń dla wszystkich użytkowników [Jeleński 2010].

2. Cel projektowanej przestrzeni – uzupełnienie oferty agroturystycznej

Uzupełnienie oferty agroturystycznej wiąże się z nawiązaniem do funkcji edukacyjnej wewnątrz budynków. Urządzenie pojmowane przez pryzmat przekazywanych treści merytorycznych, sposobu przekazu, zastosowania technik przekazu wiedzy i informacji jest niewystarczające do osiągnięcia efektu pełnego odbioru przekazywanych treści. Istotnym czynnikiem jest wykorzystanie w praktyce danych określonych przez ergonomię antropometryczną. Dlatego planowanie i projektowanie przestrzeni, służącej celom edukacyjnym, dla specyficznego odbiorcy są wyzwaniem i wymagają zrozumienia interakcji między trzema głównymi elementami: charakterystyką osobniczą uczestnika/użytkownika; charakterystyką obiektu pod kątem technicznym i eksploatacyjnym oraz środowiskiem. Proces projektowy opiera się na przyjętym założeniu, kto będzie głównym odbiorcą oferty i zarazem uczestnikiem działań

edukacyjnych. Założenie to pozwala określić wybór tematyki i programu oferty, jej treści merytorycznych, zakres działań edukacyjnych i miejsce działania. Oczekiwania współczesnego człowieka nakazują podejście do problemu kształtowania przestrzeni poprzez maksymalne skoncentrowanie na użytkowniku, nawet jeśli przestrzeń jest związana z wypoczynkiem i nauką [Nowacka 2008].

3. Uwarunkowania kształtowania przestrzeni przeznaczonej dla dzieci

Dziecko od najmłodszych lat rozwija się pod wpływem oddziaływania różnych grup społecznych, instytucji, czynników tworzących jego pozaszkolne środowisko. Dzięki oddziaływaniom środowiskowym dziecko ma możliwość poznawania nieznanymi faktów, zjawisk dotyczących różnych dziedzin życia społecznego, nauki, techniki, kultury. Cała przestrzeń życiowa dziecka jest zróżnicowana w swej strukturze i sile oddziaływania, tworząc swoiste środowisko edukacyjne [Bazan 2012]. Pozaszkolne środowisko jest również wykorzystywane do prowadzenia edukacji zintegrowanej z programem nauczania, jednak wykorzystującej elementy i zasoby przestrzeni. Program nauczania klas początkowych kładzie nacisk na wykorzystanie środowiska lokalnego jako terenu doświadczeń i obserwacji dzieci.

Przestrzeń dydaktyczna jest tworzona ze zbioru potencjalnych możliwości dziecka, jakie są charakterystyczne dla danego przedziału wiekowego [Lazar 2012].

Przy tworzeniu przestrzeni dla dzieci, nawet jeśli ma to być przestrzeń edukacyjna, należy kreować „krajobraz zabawy”. Indywidualnie projektowana przestrzeń powinna bazować na materiałach i strukturze typowych dla kontekstu otoczenia, w którym znajdować się będą infrastruktura i ewentualne sprzęty służące zabawie i edukacji jako komponenty przestrzeni. Tworzenie takiej przestrzeni dobrze osadzonej w krajobrazie i kontekście miejsca daje możliwość zabawy, kreatywnej, konstruktywnej, tematycznej z uwzględnieniem funkcji integracyjnej miejsca. Korzystanie z takiej przestrzeni ma wszechstronny potencjał stymulacyjny w rozwoju dziecka, jednocześnie stwarzając możliwość prowadzenia dydaktyki [Czałczyńska-Podolska 2010].

W literaturze przedmiotu brakuje wytycznych wskazujących jak kształtować przestrzeń przeznaczoną dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym, do których kierowana jest oferta gospodarstwa agroturystycznego. Przede wszystkim zagadnienie kształtowania przestrzeni agroturystycznej na potrzeby opracowania oferty gospodarstwa nie jest omawiane w literaturze krajowej. Jedyne źródła traktujące o przestrzeni gospodarstwa agroturystycznego są związane

The literature provides few guidelines on the ways in which to create learning spaces aimed at children of an early school age, in agritourism contexts. The issue of space design for such purposes is not discussed in the literature. The only sources describing the operations of such facilities refer to economic issues and tourism.

In discussing the factors influencing the tourist product designed for children and young people, Głąbiński [2012], notes that primarily, the natural and cultural environment of a given destination is the background against which a high standard children's tourism product can be developed. The most important factor in the development of tourism products for children and youth is to create such products basing on the existing potential of the land [Głąbiński 2012].

Aim and subject of research

The aim of this research was to establish guidelines to help identify development trends and to find solutions to support the needs and expectations of land users, in the agritourism facility "Chlebowa Chata" (trans. "Bread Cottage") in Górkki Małe. Guidelines were determined with the use of statistical and qualitative research. Data were used to define the main group of users and to recognize their needs and expecta-

tions. This research is based on data that was collected for a thesis by Ostrowska-Dudys [2011 manuscript].

The main subject of the paper is the adaptation of an agritouristic farm space for specific users, in this case, for children.

In this article we discuss the subject of spatial adaptation of agritourism to the needs and requirements of children. This article does not discuss all aspects related to spatial design and programming, but only focuses on the participants.

The subject of the study is the agritourism facility "Chlebowa Chata" located in Górkki Małe in Lower Silesia. The farm is situated in Cieszyn County, in the municipality Brenna. Valuation of the agritourism space was performed with use of the Drzewiecki method [Drzewiecki 1992, Sznajder, Przezbórska 2006]. The method is based on the assumption that the municipality, which has at least three qualities important for practicing rural tourism, meets the criteria for rural agritourism. It was determined that the counties Cieszyn and Brenna is characterized by a second degree of concentration of beneficial qualities for recreation. The second degree corresponds to 4–5 advantageous features [Ostrowska-Dudys, 2011].

The study area of approximately 75 acres stretches across a river valley, as shown in Appendix 1. It covers residential and service plots numbered 562 and 583 at 113 Breńska Street and the residential and recre-

ational plot at 54 and 47 Stara Droga Street. The residential and service plot is separated from the recreation plot by an inner street called Stara Droga, which runs parallel to the bank of the Brennica river. The working farm currently includes: a table tennis room, children's playground with swings and sandbox, a seating area with benches for outdoor dining and a parking lot for 6 cars, located next to a residential building.

The study was conducted on a representative group of participants to establish user requirements. Therefore, the first step was to define the main groups of visitors on the existing farm, through a typology and by defining their number. The study used the farm guestbook, with booking data for the years 2008–2011. The study included such data as the age range of the group, the tour operator and the number of participants. Individual records were divided by days of the week, which allowed us to determine the periods during which the farm is visited most frequently. These data were divided into seven groups: schools, kindergartens, rest homes, tour guides and travel agents, clubs, circles, associations and parishes, individual trips, and others (unclassified). The percentage distribution of specific groups of visitors was determined and the results are presented in a pie chart (Fig. 1).

The largest groups of users were "school trips" comprising students aged 6–10. School and pre-school groups visited the farm once or twice

z zagadnieniami ekonomicznymi i turystycznymi.

W omawianiu czynników kształtujących produkt turystyczny przeznaczony dla dzieci i młodzieży Głębiński [2012] zauważa, że walory środowisk przyrodniczego i kulturowego danego obszaru o charakterze wypoczynkowym, krajoznawczym czy specjalistycznym są tłem do stworzenia produktu turystyki dziecięcej wysokiej jakości. Najważniejszym czynnikiem w zakresie rozwoju produktu turystyki dzieci i młodzieży jest wykreowanie produktów turystycznych wykorzystujących istniejący potencjał terenu [Głębiński 2012].

Cel i przedmiot badań

Celem badań jest określenie wytycznych, które pomogą wskazać kierunki zagospodarowania i znaleźć rozwiązania wspomagające potrzeby i oczekiwania użytkowników terenu, jakim jest gospodarstwo agroturystyczne „Chlebowa Chata” w Górkach Małych. Do określenia wytycznych posłużyły badania statystyczne, mające wyłonić główną grupę użytkowników terenu, oraz badania jakościowe prowadzące do rozpoznania potrzeb i wymagań tychże użytkowników, przeprowadzone w ramach pracy dyplomowej Ostrowskiej-Dudys [2011, maszynopis].

W niniejszym artykule rozważana jest tematyka dostosowania zagospodarowania przestrzeni

agroturystyki do potrzeb i wymagań użytkownika, jakim jest dziecko. Z uwagi na prezentację badań w artykule nie omówiono wszystkich analiz związanych z projektowaniem przestrzennym i programowym, a jedynie skupiono się na głównym wyznaczniku jakim jest użytkownik.

Temat opracowania obejmuje gospodarstwo agroturystyczne „Chlebowa Chata” w Górkach Małych położonych w województwie śląskim. Gospodarstwo zlokalizowane jest w powiecie cieszyńskim, w gminie Brenna. Opierając się na metodzie waloryzacji przestrzeni agroturystycznej Drzewieckiego [Drzewiecki 1992, za: Sznajder, Przezbórska 2006], który zakłada, że gmina posiadająca przynajmniej trzy cechy ważne w uprawianiu turystyki wiejskiej spełnia kryteria wiejskiej przestrzeni agroturystycznej, uznano, że powiat cieszyński jak i gmina Brenna, w którym umiejscowiony jest teren opracowania, skupiają w sobie 2. stopień koncentracji cech korzystnych w rekreacji. Drugi stopień odpowiada rozpoznaniu 4–5 korzystnych cech [Ostrowska-Dudys 2011].

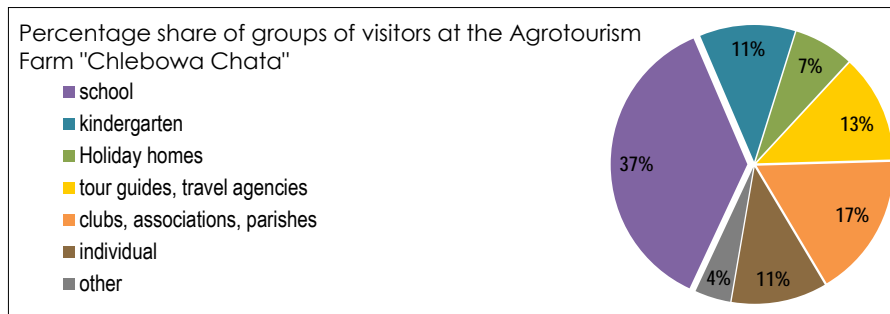
Obszar badań o powierzchni 75 arów rozciąga się w poprzek doliny rzecznej, co przedstawia załącznik nr 1. W swoim zakresie obejmuje działkę mieszkalno-usługową nr 562 i 583 przy ulicy Breńskiej 113 oraz działkę mieszkalną i rekreacyjną przy ulicy Stara Droga 54 i 47. Działka mieszkalno-usługowa oddzielona jest od rekreacyjnej wewnętrzną ulicą osiedlową o nazwie Stara Droga, do

której równolegle biegnie rzeka Brennica. Na terenie gospodarstwa agroturystycznego znajdują się obecnie: pomieszczenie ze stołem do tenisa, plac zabaw z huśtawką i piaskownicą, ława z ławkami do posiłków na świeżym powietrzu oraz parking na 6 aut osobowych, zlokalizowany przy budynku mieszkalnym.

Badania przeprowadzono na reprezentatywnej grupie odbiorców oferty i przestrzeni, w celu określenia wymagań użytkowników. Dlatego pierwszym krokiem była charakterystyka użytkowników istniejącego gospodarstwa, poprzez wyznaczenie rodzajów grup użytkowników i określenie ich liczebności. Do badania wykorzystano kalendarze gospodarstwa, z terminami rezerwacji za lata 2008–2011. W badaniach uwzględniono takie dane jak: przedział wiekowy grupy, organizator wycieczki, liczba uczestników. Poszczególne zapisy były podzielone według dni tygodnia, co pozwoliło na określenie przedziałów czasowych, w których gospodarstwo jest najliczniej odwiedzane. Z zebranych danych wyodrębniono siedem grup: szkoły; przedszkola; domy wypoczynkowe; przewodnicy i biura podróży; kluby, koła, stowarzyszenia i parafie; wycieczki indywidualne; pozostałe niesklasyfikowane. Ustalono procentowy rozkład grup użytkowników odwiedzających gospodarstwo agroturystyczne, a wyniki przedstawiono na wykresie kołowym (ryc. 1).

Najliczniejszą grupą użytkowników była grupa „wycieczki szkol-

Fig. 1. Percentage share of groups of visitors at the agritourism farm “Chlebowa Chata”
Source: Dissertation [Ostrowska-Dudys 2011] – study based on the analysis of agendas from years 2008–2011

a year, to conduct educational classes in an agritourism facility. Based on the results, the authors selected participants, i.e. children aged 6–10 years to conduct further tests.

To define the objective of the research the following question was asked: How should agritourism farm space be customized in order to support the development of children and to complement the existing range of agritourism activities and services?

In view of the subject-specific focus, namely, the issue of development of children through the design of educational space, qualitative fieldwork was used as the primary method. It allows for direct observation of social life in the natural environment. This kind of social research allows for in-depth understanding of many phenomena, in contrast to other methods of observation [Ostrowska-Dudys, Lis 2013].

Among the various techniques of qualitative field studies the following were selected:

- unstructured in-depth interviews;
- interviews in focus groups;
- recorded observations.

Considering the age group being tested, i.e. children, the in-depth interview included drawings, along with a discussion of their content. Items on the drawings were then analyzed, especially those that had previously received attention.

Analysis and results of research

In-depth interview: The drawings of first-graders most often expressed the thrill of staying on the farm “Chlebowa Chata”, or proposed additional indoor activities such as: throwing beets. Some children suggested outdoor activities: milking cows, riding a tractor, playing with blocks and other toys. Mostly, the children expressed a desire to experience the presence of animals and the need for the presence of fauna (insects, birds) and good weather conditions. The only plants that appeared on a few drawings were green grass and trees, sometimes flowers.

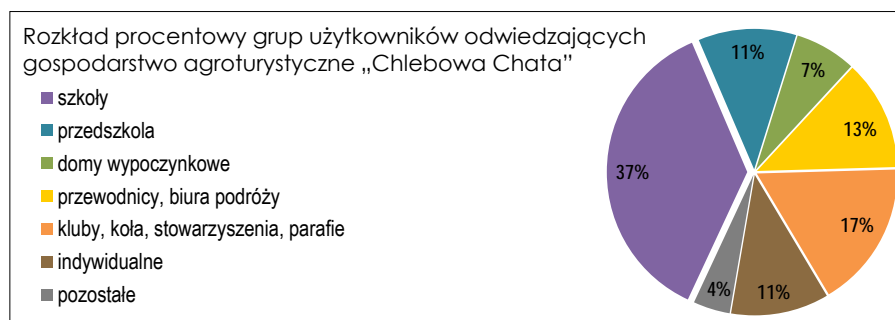
On the other hand, third grade students were more focused on the

environment of Chlebowa Chata, sometimes even omitting the building itself in their drawings. The kids wanted the cottage to be surrounded by grain fields, farms with animals, fruit trees and bushes, wind and water mills, tractors, outdoor furnaces, bee-hives, a pond or fountain and flowers. Their memories from a trip to the “Chlebowa” featured mountains in the background and tractors around the facility. Talking about their drawings the children suggested that many of the attractions should be located outdoors, including: grinding grain, horse riding, tractor competitions, baking potatoes, baking wafers, and farm equipment. Third grade students felt that they needed a friendly environment. They wanted to have a friendly space with sheep, bees in the apiary, butterflies and sunshine. One of the interview participants noted that there would be no bread without fields, so meadows and fields near the hut were necessary; he knew what plants grow in the fields, such as linen. Another participant wanted to grow common flowers, occurring in the natural environment, such as daisies and poppies.

Some examples of the the children’s drawings are shown in Figure 2.

Focus groups: Four participants willingly took part in the discussion, answering questions. For children the most important aspect was the presence of animals in the farmyard, followed by a playground and other elements that may be used for play-

Ryc. 1. Rozkład procentowy grup odwiedzających agroturystykę „Chlebowa Chata”
 Źródło: praca dyplomowa [Ostrowska-Dudys 2011], oprac. na podstawie terminarzy z lat 2008–2011

ne” w przedziale wiekowym 6–10 lat. Grupy szkolne i przedszkolne odwiedzały gospodarstwo raz lub dwa razy w roku, z klasami, które realizowały program edukacyjny powiązany z ofertą gospodarstwa agroturystycznego. Bazując na wynikach, wybrano do badań główną grupę użytkowników, jaką stanowią dzieci z grupy wiekowej 6–10 lat.

Do zdefiniowania celu badania postawiono następujące pytanie: Jak dostosować przestrzeń gospodarstwa agroturystycznego, aby wspomagała rozwój dzieci i uzupełniała program istniejącej oferty agroturystycznej?

Z uwagi na specyfikę tematu jakim jest zagadnienie rozwoju dzieci, poprzez kształtowanie przestrzeni o charakterze edukacyjnym, jako podstawową metodę wykorzystano jakościowe badania terenowe. Umożliwiają one obserwację wycinka życia społecznego w środowisku naturalnym dla danego zjawiska, poprzez przebywanie badającego w miejscu, gdzie odbywa się proces badany i obserwowaniu go. Taki rodzaj badań społecznych pozwala na

dogłębne zrozumienie wielu zjawisk, w odróżnieniu od innych metod obserwacyjnych [Ostrowska-Dudys, Lis 2013].

Spośród różnych technik jakościowych badań terenowych wybrano:

- wywiad pogłębiony niestrukturalizowany;
- wywiad w grupach fokusowych;
- rejestrowanie obserwacji.

Z uwagi na wiek grupy poddawanej badaniu, jaką były dzieci, podczas wywiadu pogłębionego posłużono się rysunkiem wraz z omówieniem, co na nim się znajduje. Następnie analizowano elementy znajdujące się na rysunku, zwłaszcza te, na które zwrócono wcześniej uwagę.

Analiza i wyniki badań

Wywiad pogłębiony: Dzieci z klas pierwszych najczęściej wyrażały w rysunkach emocje związane z pobytem w gospodarstwie „Chlebowa Chata”, proponowały dodatkowe atrakcje związane z wnętrzem

budynku jak np. rzucanie burakami. Niektóre sugerowały zajęcia możliwe do realizacji poza obiektami: dojenie krów, jazda traktorem, zabawa klockami i innymi zabawkami. W większości dzieci wyrażały chęć obecności zwierząt oraz potrzebę występowania fauny (owady, ptaki) i dobrych warunków pogodowych. Jedynym elementem roślinnym pojawiającym się na niewielu rysunkach były zielona trawa i drzewa, czasem kwiatki.

Dzieci z trzeciej klasy były bardziej skoncentrowane na otoczeniu „Chlebowej Chaty”, czasem nawet nie rysując obiektu w przestrzeni. Dzieci chciały, aby przy chacie były: pola ze zbożem, zagrody ze zwierzętami, drzewa owocowe i krzewy, młyn wietrzny i wodny, traktory, piec na dworze, ule, oczko wodne lub fontanna oraz kwiaty. Dzieci pamiętały z wycieczki do „Chlebowej” góry w tle oraz traktory dookoła. Opowiadając o swoich rysunkach, chciały, aby wiele atrakcji znajdowało się na zewnątrz, jak np.: mielenie ziarna, jazda konna, zawody traktorów, pieczenie ziemniaków, robienie podpłomyków, sprzęty gospodarskie. Uczniowie klas trzecich odczuwali potrzebę istnienia otoczenia przyjaznego dla nich. Chcieli mieć radosną przestrzeń, gdzie są owce, pszczoły w pasiece, motyle i świeci słońce. Jeden z uczestników wywiadu zauważył, że bez pól nie byłoby chleba, dlatego potrzebne są łąki i pola koło chaty; wiedział, jakie rośliny rosną na polu, np. len. Inna uczestniczka

ing, such as bales of straw for jumping. First graders imagined life in the old times, by what they were doing, because it was the only way for them to feel the atmosphere of the village. On the other hand, third grade students noticed the lack of positive factors, i.e. the weather, buildings, and animals that enrich the space. The ideal "Chlebowa Chata" for third graders would be surrounded by vegetation, a nice environment,

small grain fields and other crops, and information signs on them (like in parks). They wanted to spend more time on the farm, riding horses, milking cows and this would be the biggest attraction for them.

Recording observations: Children do not know what past life or past customs looked like. However, they were willing to ask about it, make guesses and respond to questions and work while listening. For

example, they saw making butter, milling flour or separating cream from milk in centrifuges as fun and a great attraction. The activity and involvement increased with the time of the stay, which could be seen at work, for example, when they were singing to liven up the task. They demonstrated courage and creativity while learning about the past by looking at the exhibits and touching them. During the visits no one was seen loitering or

Fig. 2. Children's drawings made for the purposes of in-depth interviews
Source: Dissertation [Ostrowska-Dudys 2011] – study based on research

Ryc. 2. Rysunki dzieci wykonane na potrzeby wywiadu pogłębionego
Źródło: oprac. własne z rysunków zebranych podczas badania

chciała, aby rosły kwiaty zwyczajne, występujące w środowisku naturalnym, na przykład stokrotki i maki.

Przykładem analizowanych rysunków dzieci na potrzeby wywiadu pogłębionego jest rycina 2.

Grupy fokusowe: Uczestnicy wycieczki bardzo chętnie brali udział w dyskusji, odpowiadając na pytania. Dla dzieci najważniejsza okazała się obecność zwierząt w obejściu, w następnej kolejności plac zabaw i inne elementy do zabawy, np. słoma do skakania. Pierwszoklasiści wyobrażali sobie dawne życie poprzez to, co robili, bo tylko w ten sposób mogli się wczuć w klimat wsi. Trzecia klasa zauważyła, że brakowało pozytywnych elementów zewnętrznych, tj. pogody, budynków i zwierząt, które wzbogacają przestrzeń. Idealna „Chlebowa Chata” dla trzecioklasistów to roślinność wkoło, miłe otoczenie, małe pola ze zbożami i innymi roślinami oraz tabliczki informacyjne na ich temat (jak w parkach). Chciały spędzać więcej czasu w gospodarstwie, jeżdżąc konno czy dojąc krowy, i byłaby to dla nich największa atrakcja.

Rejestrowanie obserwacji: Dzieci nie wiedziały, jak wyglądały dawne życie i obyczaje. Chętnie za to pytały o to, zgadywały i odpowiadały na pytania i pracowały, jednocześnie słuchając. Wielką atrakcją stały się na przykład wyrabianie masła, mielenie mąki czy odwirowanie śmietany od mleka. Aktywność i zaangażowanie wzmagaly się z upływem czasu pobytu, co widać było podczas pracy,

kiedy np. śpiewały, umilając sobie czas. Wykazały się odwagą i pomysłowością, poznając przeszłość poprzez oglądanie i dotykane eksponatów. Podczas pobytów nie było przypadku, żeby marudziły albo żaliły się. Sprawdzały swoją wiedzę i umiejętności, nie sprawiając przy tym kłopotów osobom przeprowadzającym program.

Na podstawie wyników badań można sformułować wytyczne do projektu zagospodarowania programowego i krajobrazowego. Najważniejsze aspekty badań wskazują na wartość działalności gospodarczej i możliwość wzbogacenia oferty programu i otoczenia. Program i krajobraz można wzbogacić o elementy pozwalające poszerzyć wiedzę, wspomóc rozwój i uprzyjemnić wycieczkę, jednocześnie zwiększając atrakcyjność terenu. Tabela 1 zawiera wnioski płynące z badań, które pozwolą na dostosowanie przestrzeni i otoczenia do potrzeb użytkowników. Do wniosków z badań jakościowych należy dodać, że przestrzeń zawsze jest ważnym czynnikiem w odbiorze oferty gospodarstwa agroturystycznego, dlatego należy ją dostosowywać, ulepszać i zmieniać, jeśli istnieją ku temu warunki w postaci wolnej przestrzeni.

Wszystkie wytyczne pozwoliły na wyodrębnienie programu realizowanego w procesie projektowania koncepcji zagospodarowania. W niniejszej publikacji przytoczono tylko wytyczne związane z badaniem użytkowników (pozostałe

opisano w pracy dyplomowej mgr inż. Marii Ostrowskiej-Dudys, napisanej pod opieką dr hab. inż. arch. Aleksandry Lis – rozdział 8. części trzeciej pracy – maszynopis dostępny u autora). Stan przestrzeni przed przeprowadzeniem badań oraz układ proponowany po weryfikacji wniosków z badań i analiz przedstawia załącznik nr 1. W celu określenia komponentów przestrzeni sformułowano program zagospodarowania, pozwalający spełnić wszystkie kryteria i wymagania stawiane miejscu. Poniżej przedstawiono Kierunki Zagospodarowania Programowego i Krajobrazowego zestawione w tabeli 2 wraz z przykładem realizacji przedstawionym w załączniku 1.

Podsumowanie

Literatura problemowa, omawiająca gospodarstwa agroturystyczne jako miejsce edukacji dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, przedstawia badania dotyczące kwestii dostosowania oferty agroturystycznej do potrzeb dzieci. Badania opublikowane przez Organizację Młodych Europejskich Rolników wykazują, że wiele europejskich dzieci sądzi, iż mleko pochodzi z fabryki, a kura ma cztery nogi [Szuber 2004, za: Graja, Spychała 2007].

Polskie dzieci w tym postrzeganiu nie są lepsze. W wywiadzie z właścicielami gospodarstwa agroturystycznego „Chlebowa Chata” poznano przykład, jak odpowiadają

Table 1. Applications of qualitative research detailing the needs and expectations and recommendations for the project

SN.	CHILDREN		RECOMMENDATION FOR THE PROJECT
	NEEDS	EXPECTATIONS	
1.	Dedicated space	Adapting to have fun	Create a place for fun
2.	Filling the knowledge gap	Information signs	Plan educational plant beds
3.	Arrangement adapted to the age of the users	Natural plants, simple elements	Arrange compositions with rural plants
4.	The desire to have fun and play re-creating work connected with life in the old times	Historical (traditional) equipment available to have fun	Arrange the layout of the old toys and equipment
5.	Exploring through touch	Touching all the equipment	Allow access to exhibits
6.	Contact with nature	Tasting products, contact with animals	make the rabbits' cage accessible, suggest other products
7.	Relaxation, calming, soothing nerves, relieving emotions	Singing, rhythmic movements	Arranging a quiet, harmonious space
8.	Using of space elements	Role-play relating to life in the old times	Designate a space for the new program
9.	Satisfying the curiosity about the world	Natural plants, colorful flowers, fruits, vegetables	Proposing ornamental plants and food
10.	Returning to the natural behavior	Place to run and roam freely	Designate a space for recreation

Source: Dissertation [Ostrowska-Dudys 2011] – study based on research

Table 2. Guidelines for program – landscape development of the agritourism farm „Chlebowa Chata” in Górkki Małe with a sample of implementation

NO.	GUIDELINES	SAMPLE OF IMPLEMENTATION	
		PROGRAM	LANDSCAPE
1.	Designate a peaceful and harmonious space for recreation	Shaping the spatial sense through play in the labyrinth	Corridors in the field and in the meadow
2.	Stimulate the senses; Allow access to the exhibits	Stimulation of the senses of children with different needs – to familiarize them with various plant materials	Paths covered with different surfaces, stimulating children's feet
3.	Design educational plant beds; Propose ornamental plants and food plants	The role of plants in human life; events related to rites and cultural traditions; use of plants on the farm depending on the season.	Small grain fields, beds of herbs and spices, plants (oilseeds, plants that are beneficial for the bees, those that attract butterflies and economically useful insects: flax and hemp) for educational purposes
4.	Integrate natural and regional materials, with historical references	Familiarization with regional natural resources as finishing materials	Details and small architecture made from willow, local stone and wood
5.	Compose plants of a rural nature	Restoring the character of an old farmstead – an example	Meadows and ornamental flower beds around the buildings
6.	Design a safe and functional space	Adaptation to users with disabilities	Parking lot along the county road, parking space near Chlebowa Chata
7.	Create a place to play; Plan the location of old-fashioned toys and equipment	Activities supporting development and referring to children's space in the old times	Location of a playground with natural elements: wooden equipment, ground slope, mud lake
8.	Designate an area to play a new program	Conducting educational activities: traditions and habits, rituals and holidays; rural life and the role of plants	A place to rest: benches, tables, an arbor or a shed; and an area to carry out outdoor activities

Source: Dissertation [Ostrowska-Dudys 2011] – study based on research

complaining, and afterwards they had nice memories of the time spent on learning the program. They checked their knowledge and skills, while behaving well and not causing any trouble to the program leaders.

The research results can constitute a basis for formulating guidelines for the design and development of agritourism programs. The most important findings of this research demonstrate the value of economic activity and the environment. There is a possibility to enrich the programme and the agritourism landscape by incorporating elements that allow one to expand knowledge, support development and make the trip more enjoyable, at the same time increasing the attractiveness of the area. The following table lists the conclusions of the research, which will allow for the adaptation of the space and environment to the needs of participants. One should add to the conclusions that space is always an important factor in the perception of agritourism farms; therefore it should be adapted, improved and modified, provided that free space is available.

All the guidelines allowed us to define the program, which will be implemented in the design concept development. In this publication, we quoted only guidelines related to user surveys (some other guidelines are discussed in the thesis by Maria Ostrowska-Dudys, MSc, written under the supervision of Aleksandra Lis, Assoc. Eng. Arch – Chapter 8 of Section Three of the work – manu-

Tabela 1. Wnioski z badań jakościowych z wyszczególnieniem potrzeb i oczekiwań oraz zalecenia do projektu

LP.	DZIECI		ZALECENIA DO PROJEKTU
	POTRZEBY	OCZEKIWANIA	
1.	Przestrzeń dedykowana	Przystosowanie do zabawy	Stworzyć miejsce do zabawy
2.	Uzupełnienie wiedzy	Tabliczki informacyjne	Zaplanować rabaty edukacyjne
3.	Kompozycja przystosowana do wieku użytkowników	Naturalne rośliny, proste elementy	Zakomponować rośliny o charakterze wiejskim
4.	Chęć zabawy i zabawa w pracę związaną z dawnym życiem	Dawne sprzęty dostępne do zabawy	Zaplanować rozmieszczenie dawnych zabawek i urządzeń
5.	Poznanie przez dotyk	Dotykane wszystkich sprzętów	Umożliwić dojście do eksponatów
6.	Obcowanie z naturą	Smakowanie produktów, kontakt ze zwierzętami	Udostępnić klatki z królikami, zaproponować inne produkty
7.	Wyciszenie, uspokojenie, kojenie nerwów, rozładowanie emocji	Śpiewanie, wykonywanie rytmicznych ruchów	Zakomponować przestrzeń spokojną, harmonijną
8.	Wykorzystywanie elementów przestrzeni	Odgrywanie ról związanych z dawnym życiem	Wyznaczyć przestrzeń do odgrywania nowego programu
9.	Zaspokajanie ciekawości świata	Rośliny naturalne, kolorowe kwiaty, owoce, warzywa	Zaproponowanie roślin ozdobnych i spożywczych
10.	Powrót do pierwotnych zachowań	Miejsce do biegania, szaleni	Wyznaczyć przestrzeń do rekreacji

Źródło: praca dyplomowa [Ostrowska-Dudys 2011], oprac. na podstawie badań

Tabela 2. Wytyczne zagospodarowania programowo-przestrzennego gospodarstwa agroturystycznego „Chlebowa Chata” w Górkach Małych z przykładem zakresu realizacji

LP.	WYTYCZNE	ZAKRES REALIZACJI	
		PROGRAMOWY	KRAJOBRAZOWY
1.	Wyznaczyć przestrzeń do rekreacji spokojną, harmonijną	Kształtowanie zmysłu przestrzennego poprzez zabawę w labiryncie	Korytarze w zbożu i na łące
2.	Stymulować zmysły; Umożliwić dojście do eksponatów	Stymulacja zmysłów dzieci o różnych potrzebach – zapoznanie z różnymi materiałami roślinnymi	Ścieżki o różnych nawierzchniach, stymulujących stopy dziecięce
3.	Zaplanować rabaty edukacyjne; Zaproponować rośliny ozdobne i spożywcze	Rola roślin w życiu człowieka; wydarzenia związane z obrzędami i tradycjami kulturowymi; wykorzystanie roślin użytkowych w gospodarstwie w zależności od pory roku	Małe pola z roślinami zbożowymi, kwatery ziół i przypraw, roślin użytkowych (oleiste, pożytki dla pszczoł i bąków, zwabiające motyle i owady pożyteczne, gospodarcze: len i konopie) o edukacyjnym przeznaczeniu
4.	Wkomponować naturalne i regionalne materiały, nawiązujące do historii	Zapoznanie z regionalnymi zasobami naturalnymi w postaci materiałów wykończeniowych	Detale i mała architektura z wierzby, kamienia miejscowego i drewna
5.	Zakomponować rośliny o charakterze wiejskim	Przywrócenie charakteru starej zagrody wiejskiej – przykład	Łąka i rabaty z kwiatów ozdobnych przy budynkach
6.	Zaprojektować przestrzeń bezpieczną i funkcjonalną	Dostosowanie do użytkowników z różnymi dysfunkcjami	Parking wzdłuż drogi powiatowej, miejsce postojowe przy Chlebowej Chacie
7.	Stworzyć miejsce do zabawy; Zaplanować rozmieszczenie dawnych zabawek i urządzeń	Zabawa wspomagająca rozwój i nawiązująca do dawnych przestrzeni dziecięcych	Lokalizacja placu zabaw z naturalnymi detalami: drewniane urządzenia, skarpy ziemne, jeziorko błotne
8.	Wyznaczyć przestrzeń do odgrywania nowego programu	Przeprowadzanie zajęć edukacyjnych: tradycja i obyczaje, obrzędy i święta; życie na wsi i rola roślin	Miejsce do odpoczynku: ławki, stoliki, altanka lub wiata; oraz przestrzeń do przeprowadzania zajęć na świeżym powietrzu

Źródło: praca dyplomowa [Ostrowska-Dudys 2011], oprac. własne na podstawie badań i analiz

dzieci podczas wycieczki: „mleko jest ze sklepu”, „masło się robi z mleka”, a „krowy są fioletowe jak krowa Milka z reklamy”. Podobne informacje uzyskali Graja i Spychała [2007].

Inne badania wskazują, że oferta edukacyjna gospodarstw agroturystycznych cieszy się coraz większą popularnością wśród grup przedszkolnych, około 75% opiekunów wycieczki odwiedza gospodarstwo raz w roku, najczęściej w maju i czerwcu (około połowa wycieczek) oraz w mniejszym stopniu w miesiącach wczesnojesiennych i wczesnowiosennych. W przypadku badania najpopularniejszych atrakcji po ok. 15 procent przypadało na przejażdżkę bryczką, ognisko oraz elementy hodowli zwierząt gospodarskich. Na uwagę zasługuje wskazanie opiekunów zauważających potrzebę dbałości o porządek w otoczeniu gospodarstwa oraz tworzenie placów zabaw dla dzieci z wykorzystaniem elementów krajobrazu wsi. Okazało się, że w mniejszym stopniu potrzebne jest zwiększenie obsady i składu gatunkowego zwierząt gospodarskich [Graja, Spychała 2007].

W przypadku szkół podstawowych pobyt w gospodarstwie jest prawie zawsze związany z konsumpcją produktów oferowanych przez gospodarstwa i obowiązkowo kielbaskami z ogniska. Ze względu na organizowanie licznych pokazów dawnego rzemiosła przez usługodawców (ponad połowa gospodarstw) ten typ atrakcji cieszy się największą popularnością i satysfakcjonuje prawie

script available from the author). The condition of space before the analysis and the proposed arrangement after verification of the conclusions of the research and analysis is provided in Appendix 1. In order to determine the components of land infrastructure, a development program was prepared, aiming to meet all the criteria and requirements of the site. The Spatial and Landscape Development Directions are summarized in Table 2 with a sample of implementation presented in Appendix 1.

Discussion, conclusions

The literature discussing agritourism farms as a place of education for children in the preschool and school age presents several studies on the issue of adapting the offer of farm tourism to the needs of children. A study published by the Organization for European Young Farmers shows that many European children believe that milk comes from a factory, and that a hen has four legs [Szuber 2004, quot.: Graja, Spychała 2007].

The perception of farms among Polish children is no better. In an interview with the owners of the agritourism farm "Chlebowa Chata" they quoted some examples of children's responses during the trip: "milk comes from the store", "butter is made from milk" and "cows are purple like the cow in the Milka commercial." Similar information

was obtained by Graja and Spychała [2007].

Other studies indicate that the educational offer of agritourism farms has become increasingly popular among kindergarten groups. Approximately 75% of tour leaders visit a farm once a year, usually in May and June (about half of the trips), and, to a lesser extent in the early autumn and early spring months. As far as the most popular attractions are concerned, carriage rides, fireplaces and elements of livestock farming received approx. 15 per cent. For primary schools, the stay on the farm is almost always associated with the consumption of the products offered by the farm. Demonstration of craftsmanship is the most popular attraction and causes satisfaction in almost all the participants of the programs. In general, most of the school caretakers would not change anything in the offer or in the immediate surrounding of the farms, although about 20% of the respondents call for the improvement of infrastructure and for the construction of new facilities, especially for children's recreation, such as playgrounds, and sports fields. Half of the surveyed teachers declare that they visit a farm twice a year, more than 60% in the months of May and June, and only 20% in the autumn months. During the holiday season no school trips are booked, although the farms are visited by groups from day camps and clubs, taking care of the children during the holidays [Graja, Spychała 2007].

The study by Graja and Spychała [2007] was carried out in the Greater Poland province, but also it concerns the agritourism facility "Chlebowa Chata" because it matches the observations of the farm owners and tour leaders. The results of the aforementioned research also comply with the insights from the qualitative research conducted in this study, and therefore confirm its credibility.

Maria Ostrowska-Dudys
Aleksandra Lis

Faculty of Environmental Engineering and
Geodesy
Wrocław University of Environmental and Life
Sciences

wszystkich uczestników. Generalnie większość opiekunów ze szkół nie zmieniłoby niczego w ofercie ani w otoczeniu gospodarstwa, jednak około 20% ankietowanych domaga się polepszenia stanu infrastruktury oraz wybudowania nowych obiektów służących rekreacji ruchowej dzieci, jak na przykład place zabaw czy boiska. Połowa przebadanych nauczycieli deklaruje odwiedziny w gospodarstwie dwa razy w roku, ponad 60% w maju i czerwcu, a tylko 20% w miesiącach jesiennych. Sezon wakacyjny nie przyjmuje wycieczek szkolnych, za to pojawiają się grupy z półkolonii oraz świetlic [Graja, Spychała 2007].

Badania Grai i Spychały [2007] były przeprowadzane w województwie wielkopolskim, jednak należy je odnieść również do gospodarstwa agroturystycznego „Chlebowa Chata”, gdyż pokrywają się one ze spostrzeżeniami właścicieli i opiekunów wycieczek. Wyniki z podanych badań są również analogiczne do spostrzeżeń z przeprowadzonych badań jakościowych w niniejszej pracy, dlatego potwierdza się ich wiarygodność.

Maria Ostrowska-Dudys
Aleksandra Lis

Wydział Inżynierii Kształtowania Środowiska
i Geodezji
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Literature – Literatura

1. Bazan J., 2012. *Pedagogika Czasu wolnego dzieci i młodzieży* [w:] *Pedagogika. Referaty*; Bytom: Profesor.pl – Wydawnictwo Edgard (dostęp: czerwiec 2013). Pozyskano z: www.profesor.pl/publikacja,24328,Referaty,PEDAGOGIKA-CZASU-WOLNEGO-DZIECI-I-MLODZIEZY-SZKOLNEJ
2. Czałczyńska-Podolska M., 2010. *Ewolucja placu zabaw. Koncepcja przestrzeni zabaw dla dzieci w Europie Stanach Zjednoczonych. Przestrzeń i Forma 13*, Szczecin Szczecińska Fundacja Edukacji i Rozwoju Addytywnego „SFERA”, 85.
3. Głębiński Z., 2012. *Kształtowanie jakości produktu turystyki dzieci i młodzieży jako czynnik ożywienia gospodarczego obszaru* [w:] *Acta Scientiarum Polonorum Oeconomia 9 (4)*, 119.
4. Graja S., Spychała A., 2007. *Gospodarstwo agroturystyczne jako miejsce edukacji dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym* [w:] *Turystyka wiejska a edukacja*. J. Sikora (red.), Wyd. AR im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu, 173, 175–182.
5. Jeleński T., 2010. *Warsztatowe metody projektowania i programowania przestrzeni publicznych w środowisku zamieszkania*. *Architektura. Czasopismo techniczne*. Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej 2-A, Zeszyt 5, rok 107.
6. Nowacka Ł., 2008. *Kształtowanie przestrzeni z punktu widzenia zróżnicowanego odbiorcy – antropometria jako narzędzie w projektowaniu*. *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej*, R. 10. Zeszyt 2 (17).
7. Ostrowska-Dudys M., 2011. *Zagospodarowanie programowe i krajobrazowe gospodarstwa agroturystycznego „Chlebowa Chata” w Górkach Małych (maszynopis)* praca magisterska pod

opieką dr hab. inż. arch. Aleksandry Lis. Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu.

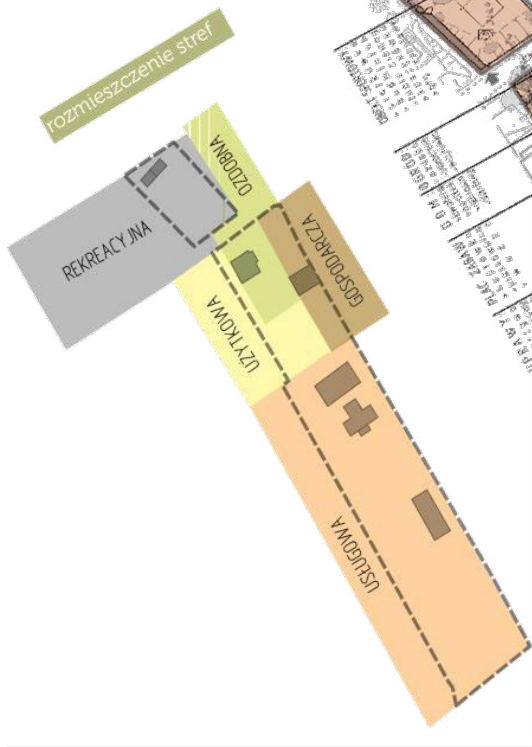
8. Ostrowska-Dudys M., Lis A., 2014. *Metodologia badań prowadzących do optymalizacji wytycznych programowo-przestrzennych dla gospodarstw agroturystycznych*. *Architektura Krajobrazu*, 2.
9. Sznajder M., Przezbórska L., 2006. *Agroturystyka*. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
10. Wysocki M., 2012. *Przestrzeń społeczna – wyzwania społeczne i projektowe*. *Architektura. Czasopismo techniczne*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, 1-A/2, Zeszyt 1, rok 109.

Appendix 1. Sample Programme and Landscape Development Concept of the Agrotourism Farm “Chlebowa Chata” in Górkki Małe

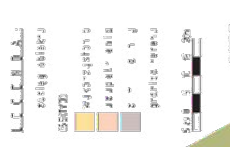
Załącznik 1. Przykład koncepcji zagospodarowania programowego i krajobrazowego gospodarstwa agroturystycznego „Chlebowa Chata” w Górkach Małych

Analiza uwarunkowań wewnętrznych

Schemat strefowy funkcjonalno-użytkowy

Koncepcja zagospodarowania krajobrazowego

